

Camdreuliad, dŵr poeth ac adlif mewn oedolion

Medi 2014

Ynglŷn â'r wybodaeth hon

Mae canllawiau NICE yn rhoi cyngor ar y gofal a'r cymorth a ddylai gael eu cynnig i bobl sy'n defnyddio gwasanaethau iechyd a gofal.

Mae'r wybodaeth hon yn esbonio'r cyngor ar [gamdreuliad](#), [dŵr poeth ac adlif](#) mewn oedolion a nodir yng nghanllaw NICE 184.

Mae'r canllaw hwn yn diweddarar'r cyngor ar gamdreuliad a luniwyd gan NICE yn 2004.

A yw'r wybodaeth hon yn berthnasol i mi?

Ydy, os ydych yn oedolyn a:

- bod gennych symptomau camdreuliad, dŵr poeth a/neu adlif
- eich bod wedi'ch hysbysu bod gennych gyflwr a elwir yn [oesoffagws Barrett](#).

Nac ydy:

- os ydych yn iau na 18 oed **neu**
- os oes gennych ganser y stumog neu'r oesoffagws.

Eich tîm gofal

Gall amrywiaeth o weithwyr proffesiynol sy'n arbenigo mewn meysydd triniaeth neu gymorth gwahanol fod yn rhan o'ch gofal. Gallai'r rhain gynnwys meddygon, fferyllwyr, nyrsys arbenigol a seicolegwyr.

Gweithio gyda chi

Dylai eich tîm gofal siarad â chi am gamdreuliad, dŵr poeth ac adlif. Dylent egluro unrhyw brofion, triniaethau neu gymorth y dylid eu cynnig i chi er mwyn i chi allu penderfynu ar y cyd beth sydd orau i chi. Gall eich teulu neu eich gofalwr eich helpu i wneud penderfyniadau, ond dim ond os byddwch yn cytuno ar hynny. Mae [rhestr o gwestiynau](#) y gallwch eu defnyddio i'ch helpu i siarad â'ch tîm gofal.

Efallai y byddwch hefyd am ddarllen gwybodaeth NICE i'r cyhoedd ar [Brofiadau cleifion mewn gwasanaethau'r GIG i oedolion](#). Mae'n nodi'r hyn y dylai oedolion allu ei ddisgwyl wrth ddefnyddio'r GIG. Mae gennym hefyd ragor o wybodaeth ar wefan NICE am [ddefnyddio gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol](#).

Efallai na fydd rhai o'r triniaethau neu'r gofal sy'n cael eu disgrifio yma yn addas i chi. Os credwch nad yw eich triniaeth yn cyd-fynd â'r cyngor hwn, siaradwch â'ch tîm gofal.

Gweld fferyllydd

Os oes gennych gamdreuliad, dŵr poeth a/neu adlif, efallai y bydd fferyllydd yn gallu rhoi cyngor i chi am y canlynol:

- yr hyn y gallwch ei wneud i leddfu eich symptomau
- pa feddyginiaethau y gallwch eu prynu 'dros y cownter' heb bresgripsiwn, er enghraifft [antasiadau](#) ac [alginadau](#)
- pryd y dylech weld eich meddyg teulu
- sut i gymryd meddyginiaethau a ragnodir i chi gan eich meddyg teulu.

Ni ddylech barhau i gymryd [antasiadau](#) yn rheolaidd am gyfnodau hir. Er y gallant helpu gyda symptomau yn y byrdymor, ni fyddant yn datrys y broblem.

Sut y gallwch leihau eich symptomau

P'un a fyddwch yn gweld eich meddyg teulu neu'ch fferylllydd am eich symptomau, dylai roi cyngor a gwybodaeth i chi am newidiadau y gallwch eu gwneud a ddylai wneud i chi deimlo'n well. Dylai'r rhain gynnwys bwyta'n iach, colli pwysau os ydych dros bwysau a rhoi'r gorau i smygu. Dylai hefyd esbonio pwysigrwydd osgoi rhai bwydydd a diodydd fel alcohol, coffi, siocled a bwydydd brasterog, am y gallant wneud eich symptomau yn waeth.

Gall codi pen eu gwely a bwyta eu prif bryd o fwyd o leiaf 3 awr cyn iddynt fynd i'r gwely helpu rhai pobl hefyd.

Gweld meddyg teulu

Os byddwch yn gweld meddyg teulu, dylai eich holi am eich symptomau ac edrych i weld ai cyflwr meddygol arall, megis problem gyda'r galon neu broblem gyda'r goden fustl, a allai fod yn eu hachosi. Dylai eich meddyg teulu hefyd eich holi i weld pa feddyginiaethau eraill rydych yn eu cymryd ar gyfer cyflyrau eraill gan fod rhai meddyginiaethau, er enghraifft cyffuriau gwrthlidiol nad ydynt yn steroidau ([NSAID](#)au), yn gallu achosi camdreuliad.

Gall eich meddyg teulu eich atgyfeirio i gael prawf a elwir yn endosgopi. Gweler [Gwybodaeth am endosgopi](#) i ddysgu mwy. Os ydych wedi cael endosgopi yn y gorffennol, ni fydd angen i chi gael un arall oni bai bod gennych symptomau.

Efallai y bydd eich meddyg teulu yn awgrymu prawf i weld a allai math o facteria a elwir yn haint *Helicobacter pylori* fod yn achosi eich symptomau. Gweler [Gwybodaeth am Helicobacter pylori](#) i ddysgu mwy.

Os ydych wedi chwydu gwaed yn annisgwyl ac yn ddifrifol, dylai eich meddyg teulu eich atgyfeirio at ysbyty ar yr un diwrnod i weld arbenigwr.

Efallai y bydd eich meddyg yn eich atgyfeirio at ysbyty ar gyfer archwiliadau pellach os oes gennych symptomau nad ydynt yn ymateb i driniaeth neu na ellir eu hesbonio. Gall dŵr poeth fod yn un o symptomau canser oesoffogaidd ac, felly, os oes gennych unrhyw symptomau anarferol neu os na fyddwch yn

gwella ar ôl triniaeth, efallai y bydd eich meddyg teulu yn eich atgyfeirio at arbenigwr.

Nid yw cael eich atgyfeirio at arbenigwr o reidrwydd yn golygu bod gennych ganser. Mewn gwirionedd, nid oes gan y rhan fwyaf o bobl a atgyfeirir ganser.

Camdreuliad

Beth yw camdreuliad?

Mae camdreuliad yn deimlad o boen neu anesmwythder yn y frest neu'r stumog a geir weithiau ar ôl bwyta neu yfed. Mae symptomau eraill yn cynnwys teimlo'n chwyddedig, torri gwynt, teimlo'n sâl neu gyfogi. Y gair meddygol am gamdreuliad yw dyspepsia.

Triniaeth ar gyfer camdreuliad

Triniaeth â chyffuriau

Dylai eich meddyg teulu gynnig cwrs o driniaeth â meddyginiaeth a elwir yn [atalydd pwmp proton](#) (neu PPI) i chi. Dylai'r cwrs bara o leiaf 4 wythnos.

Triniaeth ar gyfer *Helicobacter pylori*

Gall eich symptomau fod yn cael eu hachosi gan fath o facteria a elwir yn *Helicobacter pylori* (*H pylori* i'w dalfyrru). Efallai y bydd eich meddyg teulu yn awgrymu prawf i weld a oes gennych *H pylori* ac, os oes, efallai y bydd yn cynnig cwrs o driniaeth i gael gwared arno. Gweler [Gwybodaeth am *Helicobacter pylori*](#) i ddysgu mwy.

Os bydd eich symptomau yn dychwelyd

Os bydd eich symptomau yn dychwelyd ar ôl i chi roi'r gorau i gymryd y PPI, dylai eich meddyg teulu gynnig y PPI ar y dos isaf posibl i reoli eich symptomau. Dylai drafod ei gymryd dim ond pan fydd ei angen arnoch er mwyn helpu eich symptomau.

Os na fydd y PPI yn gweithio

Os na fydd y PPI wedi helpu, efallai y bydd eich meddyg teulu yn cynnig meddyginiaeth arall, a elwir yn [atalydd H₂](#), yn ei le.

Cofiwch – Ni ddylech barhau i gymryd [antasiadau](#) yn rheolaidd am gyfnodau hir. Er y gallant helpu gyda symptomau yn y byrdymor, ni fyddant yn datrys y broblem.

Dŵr poeth ac adlif

Beth yw adlif?

Adlif yw pan fydd rhywfaint o gynnwys asidig y stumog yn dychwelyd i fyny'r [oesoffagws](#) tuag at y geg. Pan fydd hyn yn digwydd, gall yr unigolyn deimlo dŵr poeth – sef teimlad o losgi yn y frest oherwydd yr asid sydd yn y stumog. Teimlir y boen yn y frest y tu ôl i asgwrn y frest a gall symud i fyny tuag at y gwddf. Mae symptomau eraill yn cynnwys blas amhleserus yn y geg a phroblemau llyncu.

Gelwir adlif yn adlif asid neu'n glefyd adlif gastro-oesoffagaidd (GORD) hefyd.

Triniaeth ar gyfer adlif

Triniaeth â chyffuriau

Dylai eich meddyg teulu gynnig cwrs o driniaeth â meddyginiaeth a elwir yn [atalydd pwmp proton](#) (neu PPI) i chi. Dylai'r cwrs bara 4 neu 8 wythnos, yn dibynnu ar ba mor ddifrifol yw'r adlif a pha mor gyflym y mae eich symptomau yn ymateb.

Os bydd eich symptomau yn dychwelyd

Os bydd eich symptomau yn dychwelyd ar ôl i chi roi'r gorau i gymryd y PPI, dylai eich meddyg teulu gynnig y PPI ar y dos isaf posibl i reoli eich symptomau. Dylai drafod ei gymryd dim ond pan fydd ei angen arnoch er mwyn helpu eich symptomau.

Os na fydd y PPI yn gweithio

Os na fydd y PPI wedi helpu, efallai y bydd eich meddyg teulu yn cynnig meddyginiaeth arall, a elwir yn [atalydd H₂](#), i chi.

Triniaeth ar gyfer oesoffagitis (llid) difrifol

Os bydd yr adlif wedi achosi llid difrifol yn eich oesoffagws (yr enw meddygol ar hyn yw oesoffagitis), dylai eich meddyg gynnig cwrs o driniaeth â PPI i chi am 8 wythnos.

Os bydd eich symptomau yn dychwelyd

Os bydd eich symptomau yn dychwelyd ar ôl i chi roi'r gorau i gymryd y PPI, dylai eich meddyg teulu gynnig dos uwch neu driniaeth â PPI arall i chi. Efallai y bydd angen i chi gymryd y driniaeth am amser hir er mwyn rheoli eich symptomau.

Os na fydd y PPI yn gweithio

Os na fydd y PPI wedi helpu, dylai eich meddyg teulu adolygu eich symptomau, eich ffordd o fwy a'ch triniaethau. Efallai y bydd yn cynnig PPI gwahanol neu efallai y bydd am gael cyngor arbenigol (er enghraifft, gan gastroenterolegydd – sef meddyg sy'n arbenigo yn system dreulio'r corff).

Llawdriniaeth

Efallai y bydd eich meddyg yn siarad â chi am lawdriniaeth ar gyfer adlif. Efallai y bydd llawdriniaeth yn briodol i bobl nad ydynt am gymryd meddyginiaeth yn yr hirdymor, neu'r rhai sy'n cael sgil-ffeithiau annymunol o'u meddyginiaeth.

Llawdriniaeth laparosgopig yw'r enw ar y llawdriniaeth fwyaf cyffredin ar gyfer adlif. Techneg llawdriniaeth twll glo yw hon, lle mae'r llawfeddyg yn pwytho ac yn plygu rhan uchaf y stumog, ychydig o dan y man lle mae'r oesoffagws yn cyfarfod â'r stumog, er mwyn creu agoriad llai o faint. Y nod yw lleihau faint o gynnwys y stumog sy'n dychwelyd i'r oesoffagws.

Os bydd eich meddyg yn credu y byddai llawdriniaeth yn helpu, bydd yn gallu trafod hyn â chi yn fanylach.

Cofiwch – Ni ddylech barhau i gymryd [antacidau](#) yn rheolaidd am gyfnodau hir. Er y gallant helpu gyda symptomau yn y byrdymor, ni fyddant yn datrys y broblem.

Wlser peptig

Beth yw wlser peptig?

Mae wlser peptig yn doriad (fel briw) yn leinin y stumog neu ran uchaf y coluddyn bach. Gall wlserau peptig achosi symptomau camdreuliad. Daw'r gair 'peptig' o ensym (cemegyn) traul a elwir yn bepsin. Yn y stumog, caiff asid a pepsin eu cynhyrchu er mwyn helpu i dreulio bwyd. Fel arfer, nid ydynt yn niweidio'r stumog ei hun am fod y stumog yn amddiffyn ei hun mewn sawl ffordd. Ond os bydd yr amddiffynfeydd hyn yn methu, gall yr asid a pepsin achosi wlser.

Triniaeth ar gyfer wlser peptig

Os oes gennych wlser peptig, dylai eich meddyg teulu gynnig prawf i weld a oes gennych fath o facteria a elwir yn *Helicobacter pylori* (*H pylori* i'w dal fyrru). Os oes, dylech gael cwrs o driniaeth i gael gwared arno (gweler [Gwybodaeth am Helicobacter pylori](#) i ddysgu mwy). Ar ôl y driniaeth, efallai y bydd angen prawf arall arnoch i weld pa mor dda y mae wedi gweithio.

Os ydych yn cymryd NSAID

Os ydych yn cymryd [NSAID](#) ar gyfer cyflwr arall, dylai eich meddyg teulu awgrymu y dylech roi'r gorau iddo am fod NSAIDau yn gallu achosi wlserau neu eu gwneud yn waeth.

Os ydych yn cymryd NSAID a bod gennych wlser peptig, dylai eich meddyg gynnig triniaeth ag [atalydd pwmp proton](#) (PPI) neu [atalydd H₂](#) i chi am 8 wythnos. Os oes gennych *H pylori*, dylai eich meddyg gynnig cwrs o driniaeth i gael gwared arno ar ôl y driniaeth â'r PPI (gweler [Gwybodaeth am Helicobacter pylori](#) i ddysgu mwy).

Os byddwch yn parhau i gymryd, neu'n ailddechrau cymryd, eich NSAID ar ôl i'ch wlser wella, dylai eich meddyg teulu siarad â chi am y ffordd y gall

NSAIDau niweidio eich stumog. Dylai eich meddyg teulu gadarnhau'n rheolaidd a oes angen yr NSAID arnoch o hyd. Dylech gael cyfle i roi cynnig ar ei gymryd dim ond pan fydd ei angen arnoch (pa fydd y cyflwr rydych yn cymryd yr NSAID ar ei gyfer yn wael). Neu efallai y bydd eich meddyg yn siarad am leihau'r dos rydych yn ei gymryd, neu ddefnyddio parasetamol neu fath arall o gyffur lleddfu poen yn lle'r NSAID.

Os bydd angen i chi barhau i gymryd y NSAIDau, dylai eich meddyg gynnig meddyginiaeth i amddiffyn eich stumog i chi ac efallai y bydd yn trafod newid i fath gwahanol o NSAID.

Os nad ydych yn cymryd NSAID

Os nad oes gennych *H pylori* ac nad ydych yn cymryd NSAID, dylai eich meddyg teulu gynnig triniaeth â PPI neu atalydd H₂ i chi am 4 i 8 wythnos.

Os bydd eich symptomau yn dychwelyd

Os bydd eich symptomau yn dychwelyd ar ôl i chi gael triniaeth, dylai eich meddyg teulu gynnig PPI i chi ar y dos isaf posibl i reoli eich symptomau.. Dylai trafod ei gymryd dim ond pan fydd ei angen arnoch er mwyn rheoli eich symptomau.

Os na fydd y driniaeth yn gweithio

Os ydych wedi rhoi cynnig ar PPI ac nad yw wedi helpu, dylai eich meddyg teulu gynnig atalydd H₂ i chi yn ei le.

Os na fydd eich wlsr yn gwella er gwaethaf y meddyginiaethau, gallai fod sawl rheswm dros hyn, sef:

- mae gennych *H pylori* ond nid ymddangosodd yn y prawf
- nid ydych yn cymryd y meddyginiaethau fel y rhagnodwyd
- rydych yn cymryd meddyginiaethau eraill a allai fod yn achosi'r symptomau neu rydych yn cymryd NSAIDau o hyd
- mae gennych gyflwr arall a allai fod yn achosi'r symptomau.

Os oes gennych 'ddyspepsia gweithredol' (a elwir hefyd yn 'ddyspepsia di-wlser')

Beth yw dyspepsia gweithredol?

Os oes gennych symptomau camdreuliad ond na ellir nodi unrhyw achos yn ystod endosgopi, mae meddygon yn galw hyn yn 'ddyspepsia gweithredol'. Arferai gael ei alw'n 'ddyspepsia di-wlser'. Mae meddygon yn defnyddio'r term 'gweithredol' am fod problem gyda gweithrediad y system dreulio sy'n achosi'r symptomau, yn hytrach na phroblem y gellir ei gweld a'i diagnosis, er enghraifft, wlser.

Triniaeth ar gyfer dyspepsia gweithredol

Gall eich symptomau fod yn cael eu hachosi gan fath o facteria a elwir yn *Helicobacter pylori* (*H pylori* i'w dalfyrru). Efallai y bydd eich meddyg teulu yn awgrymu prawf i weld a oes gennych y cyflwr ac, os oes, efallai y bydd yn cynnig cwrs o driniaeth i gael gwared arno. Gweler [Gwybodaeth am *Helicobacter pylori*](#) i ddysgu mwy.

Os nad oes gennych *H pylori* a bod eich symptomau yn dal i fod yn broblem, dylai eich meddyg teulu gynnig cwrs o driniaeth ag [atalydd pwmp proton](#) (PPI) neu [atalydd H₂](#) i chi am 4 wythnos.

Os bydd eich symptomau yn parhau neu'n dychwelyd

Os bydd eich symptomau yn parhau neu'n dychwelyd ar ôl i chi orffen y driniaeth, dylai eich meddyg teulu gynnig presgripsiwn ar gyfer PPI neu atalydd H₂ i chi ar y dos isaf posibl i leddfu eich symptomau, a dylai drafod ei gymryd dim ond pan fydd ei angen arnoch er mwyn rheoli eich symptomau.

Cofiwch – Ni ddylech barhau i gymryd [antasidau](#) yn rheolaidd am gyfnodau hir. Er y gallant helpu gyda symptomau yn y byrdymor, ni fyddant yn datrys y broblem.

Os oes gennych oesoffagws Barrett

Beth yw oesoffagws Barrett?

Mae oesoffagws Barrett yn gyflwr lle ceir newid yng nghelloedd y leinin yn rhan isaf yr [oesoffagws](#). Fe'i hachosir gan adlif hirdymor, ac un o'r symptomau yw dŵr poeth (gweler [Dŵr poeth ac adlif](#) i gael rhagor o wybodaeth). Dros amser, mae'r celloedd yn newid am fod cynnwys asidig y stumog yn niweidio leinin yr oesoffagws, ac er nad ydynt yn ganseraidd, mae risg fach y gallent ddod yn ganseraidd.

Os oes gennych oesoffagws Barrett (a gadarnhawyd gan endosgopi a phrofion labordy), efallai y bydd eich meddyg yn siarad â chi am gael endosgopi o bryd i'r gilydd er mwyn ei fonitro. Dylai eich meddyg teulu allu rhoi rhagor o wybodaeth i chi am beth mae hyn yn ei olygu. At hynny, mae NICE wedi llunio cyngor ar oesoffagws Barrett (gweler [Canllawiau eraill NICE](#) am fanylion).

Endosgopi i ddiagnosisio oesoffagws Barrett

Fel arfer, ni ddylid cynnig endosgopi i chi i weld a oes gennych oesoffagws Barrett, ond efallai y bydd eich meddyg yn ei drafod â chi os oes gennych symptomau GORD (sef clefyd adlif gastro-oesoffagaid), yn dibynnu ar ffactorau megis y canlynol:

- eich dewisiadau eich hun
- os yw'r symptomau gennych ers amser maith
- os ydych wedi bod yn cael y symptomau yn eithaf aml
- os oedd gennych gyflyrau yn y gorffennol a effeithiodd ar eich oesoffagws
- os ydych yn ddyn
- os ydych yn hŷn.

Gwybodaeth am endosgopi

Beth yw endosgopi?

Triniaeth a gynhelir weithiau i ymchwilio i symptomau treulio a chanfod beth sy'n eu hachosi yw endosgopi. Defnyddir endosgop (sef tiwb cul, hyblyg sydd â camera ar ei flaen) i weld y tu mewn i'r [oesoffagws](#) a'r stumog. Gellir rhoi tawelydd i'r unigolyn cyn y driniaeth a/neu gellir rhoi anesthetig lleol iddo i fferru'r gwddf. Wedyn caiff yr endosgop ei lywio i lawr gwddf yr unigolyn ac i mewn i'w stumog.

Os bydd eich meddyg yn credu y byddai endosgopi yn ddefnyddiol yn eich achos chi, dylai siarad â chi am beth mae hyn yn ei olygu.

Os bydd angen endosgopi arnoch a'ch bod yn cymryd [NSAID](#)au, dylai eich meddyg ofyn i chi roi'r gorau i gymryd yr NSAIDau tan ar ôl y driniaeth.

Gwybodaeth am *Helicobacter pylori*

Beth yw Helicobacter pylori?

Mae *Helicobacter pylori* (neu *H pylori* i'w dalfyrru) yn facteria sy'n byw yn eich stumog. Gall yr haint achosi wlserau yn y stumog a all, yn eu tro, achosi symptomau camdreuliad. Efallai y bydd eich meddyg yn siarad â chi am gael prawf i weld a allai eich symptomau fod yn cael eu hachosi gan *H pylori*.

Profion

Yn aml, canfyddir haint *H pylori* gan ddefnyddio prawf anadl neu brawf carthion, neu weithiau brawf gwaed. Dylai eich meddyg teulu ddweud mwy wrthy ch am beth mae hyn yn ei olygu, ac a ddylech roi'r gorau i gymryd eich meddyginiaeth cyn y prawf.

Triniaeth

Os oes gennych *H Pylori*, dylai eich meddyg gynnig cwrs o driniaeth i gael gwared ar yr haint i chi. Mae'r driniaeth yn cynnwys cymryd PPI yn ogystal â chyfuniad o wrthfotigau am 7 diwrnod. Bydd eich meddyg yn ystyried y

gwrthfotigau sydd wedi cael eu rhagnodi i chi yn y gorffennol ac a oes gennych alergedd i benisilin.

Os bydd gennych y symptomau o hyd ar ôl y driniaeth, efallai y bydd angen i chi gael ail gwrs.

Dylai eich meddyg teulu siarad â chi am y meddyginiaethau a pha mor bwysig ydyw eich bod yn eu cymryd yn gywir, ar yr adegau ac yn y dosau y maent wedi'u rhagnodi.

Beth os na fydd y driniaeth yn gweithio?

Os byddwch wedi cael 2 gwrs o driniaeth ar gyfer *H pylori* a bod gennych haint *H pylori* o hyd, dylai eich meddyg gael cyngor arbenigol gan arbenigwr (er enghraifft, gan gastroenterolegydd).

Gofal hirdymor

Os byddwch, yn y pen draw, yn cymryd meddyginiaethau ar gyfer camdreuliad am amser hir, dylai eich meddyg teulu gynnal adolygiad blynyddol i weld sut mae pethau'n mynd. Dylai drafod a allech leihau'r driniaeth neu roi'r gorau iddi. Efallai y bydd modd i chi fynd yn ôl i drin eich symptomau â'r triniaethau dros y cownter pan fydd angen i chi wneud hynny.

Cofiwch – Ni ddylech barhau i gymryd [antasidau](#) yn rheolaidd am gyfnodau hir. Er y gallant helpu gyda symptomau yn y byrdymor, ni fyddant yn datrys y broblem.

Rhesymau dros weld arbenigwr

Dylai eich meddyg teulu drafod y posibilrwydd o weld arbenigwr os oes gennych:

- symptomau nad ydynt yn mynd i ffwrdd, nad ydynt yn cael eu lleddfu gan feddyginiaethau neu na all eich meddyg eu hesbonio
- adlif a'ch bod yn ystyried cael llawdriniaeth
- *Helicobacter pylori* o hyd ar ôl 2 gwrs o driniaeth i gael gwared arno.

Cwestiynau i'w gofyn am gamdreuliad ac adlif

Gall y cwestiynau hyn eich helpu i drafod eich cyflwr neu'r triniaethau a gynigiwyd i chi gyda'ch tîm gofal iechyd.

Eich cyflwr

- A allwch ddweud mwy wrthyf am gamdreuliad, dŵr poeth ac adlif?
- Beth fydd yn digwydd i'm symptomau wrth i amser fynd yn ei flaen?
- Beth gallaf ei wneud i helpu fy hun?
- Pa brofion y gallai fod eu hangen arnaf?
- Beth mae'r profion gwahanol yn ei olygu?
- Ble y cânt eu cynnal? A fydd angen i mi eu cael yn yr ysbyty?
- Am ba hyd y bydd yn rhaid i mi aros am y profion hyn?
- Pa mor hir y bydd yn ei gymryd i gael y canlyniadau?
- A fydd yn rhaid i mi gael llawdriniaeth?
- Mae hanes o ganser yr oesoffagws neu'r stumog yn fy nheulu. A ddylwn boeni?
- A allwch ddweud mwy wrthyf am oesoffagws Barrett a'r risgiau sy'n gysylltiedig ag ef?

Triniaethau

- A allwch ddweud wrthyf pam y gwnaethoch benderfynu cynnig y driniaeth hon i mi?
- Beth yw manteision ac anfanteision y driniaeth hon?
- Sut y bydd yn fy helpu? Pa effaith a gaiff ar fy symptomau a'm bywyd bob dydd? Pa fath o welliannau y gallaf eu disgwyl?
- Beth sydd ei angen arnaf i mi gymryd y driniaeth?
- Faint o amser y bydd yn ei gymryd i'r driniaeth gael effaith?
- Beth os na fydd y driniaeth yn helpu?
- A oes unrhyw risgiau yn gysylltiedig â'r driniaeth hon?
- Am ba mor hir y bydd yn rhaid i mi gael y driniaeth hon?
- Pa opsiynau triniaeth eraill sydd ar gael?
- A ddylwn i boeni fy mod yn cymryd antasidau yn rheolaidd?

- A oes unrhyw wybodaeth arall (fel taflen, DVD neu wefan y gallaf edrych arni) y gallaf ei chael am y driniaeth?

Sgil-efeithiau

- Beth y dylwn ei wneud os caf unrhyw sgil-efeithiau?
- A oes unrhyw sgil-efeithiau hirdymor yn gysylltiedig â chymryd y driniaeth hon?

Ar ôl eich triniaeth

- Pryd y dylwn ddechrau teimlo'n well a beth ddylwn ei wneud os na fyddaf yn dechrau teimlo'n well erbyn hynny?
- Pa mor aml y bydd fy apwyntiadau dilynol?
- A oes unrhyw driniaethau gwahanol y gallwn roi cynnig arnynt?
- A oes angen newid hyd neu ddos fy nhriniaeth bresennol?
- Pa mor aml y dylid adolygu fy nhriniaeth?

Egluro'r termau

Alginadau

Meddyginiaethau sy'n ffurfio haen ar ben cynnwys y stumog, gan helpu i leihau adlif ac amddiffyn leinin y corn gwddf – mae rhai meddyginiaethau yn cynnwys alginad ac antasid.

Antasidau

Meddyginiaethau sy'n lleihau asid gormodol yn y stumog – mae rhai meddyginiaethau yn cynnwys alginad ac antasid.

Atalydd H₂

Mae'r meddyginiaethau hyn, a elwir hefyd yn wrthweithyddion derbynyddion H₂ neu'n H₂RAs, yn atal y stumog rhag cynhyrchu gormod o asid. Mae'r stumog yn cynhyrchu asid er mwyn helpu i ddadelfennu bwyd ond, weithiau, gall yr asid lidio'r stumog ac achosi camdreuliad. Mae H₂RAau yn gweithredu mewn ffordd wahanol i **atalyddion pwmp proton (PPlau)** ac maent yn tueddu i fod yn llai pwerus o ran lleihau asid yn y stumog.

NSAID

Yn Saesneg, ystyr NSAID yw 'non-steroidal anti-inflammatory drug'. Mae pobl yn cymryd NSAIDau ar gyfer cyflyrau megis arthritis ac fel cyffuriau lleddfu poen.

Oesoffagws (neu gorn gwddf)

Y tiwb o'r geg i'r stumog y mae bwyd yn mynd drwyddo.

Atalyddion pwmp proton (PPIau)

Mae PPIau yn atal y stumog rhag cynhyrchu gormod o asid. Mae'r stumog yn cynhyrchu asid er mwyn helpu i ddadelfennu bwyd ond, weithiau, gall yr asid lidio'r stumog ac achosi camdreuliad.

Canser gastroberfeddol uchaf

Gall canser gastroberfeddol uchaf effeithio ar yr **oesoffagws** (corn gwddf), y stumog neu ran gyntaf y coluddyn (dwodenwm).

Ffynonellau cyngor a chymorth

- Ymgyrch Oesoffagws Barrett, 020 8346 0171
<http://www.barrettscampaign.org.uk>
- Fighting Oesophageal Reflux Together
<http://www.fortcharity.org.uk>
- Guts UK Charity: Ariannu ymchwil i ymladd clefydau'r perfedd, yr afu/iau a'r pancreas
<http://www.gutscharity.org.uk>
- Heartburn Cancer Awareness support
<http://www.h-cas.org>
- Cymdeithas Cleifion Oesoffagaidd, 0121 704 9860
<http://www.opa.org.uk>

Gallwch hefyd fynd i wefan [NHS Choices](#) i gael rhagor o wybodaeth.

Nid yw NICE yn gyfrifol am ansawdd na chywirdeb unrhyw wybodaeth neu gyngor a roddir gan y sefydliadau hyn.

Canllawiau eraill NICE

- [Alergedd i gyffuriau](#). Canllaw clinigol NICE 183 (2014).
- [Gwaedu gastroberfeddol uchaf aciwt](#). Canllaw clinigol NICE 141 (2012).
- [Oesoffagws Barrett](#). Canllaw clinigol NICE 106 (2010).
- [Medicines adherence](#). Canllaw clinigol NICE 76 (2009).
- [Canllawiau atgyfeirio ar gyfer canser a amheuir](#). Canllaw clinigol NICE 27 (2005).

ISBN: 978-1-4731-0718-2